

TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI DERSİNİN BİREYE VE TOPLUMA KAZANDIRDIKLARI VE TOPLUMUN BEKLENTİLERİ

Hakan Şevki AYVACI*

Salih AKYILDIZ**

Özet

Topluma Hizmet Uygulamaları dersi, Türkiye’deki bazı üniversitelerin fakülte ve yüksek okullarında zorunlu veya seçmeli ders olarak okutulmakta iken, Yükseköğretim Kurulu tarafından Eğitim Fakültelerinin programlarının güncellenmesi amacıyla başlatılan çalışmalar kapsamında 2006 yılından itibaren zorunlu ders haline getirildi. Bunu sonucu olarak sözü edilen ders eğitim fakültemizin tüm programlarında okutulmaya başlandı. Ders etkinlikleri fakültedeki sınıf ortamından ziyade bizzat toplumun içerisinde uygulamalı olarak gerçekleştirilmektedir. Bu çalışma ile topluma hizmet uygulamaları dersini alan öğrencilerin bu derse karşı tutumlarını, kazanımlarını ve topluma hizmet alanında hizmet veren kurum ve kuruluşların amaçlarını ve işlevlerini ortaya çıkarmak, toplumun ihtiyaçlarını ve üniversiteden beklentilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma, öğrencilere 20 sorudan oluşan bir anket ve toplumsal hizmet kuruluşlarının yöneticileriyle yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlarla yürütülmüştür. Anket ve mülakat sonuçlarının değerlendirilmesi sonucunda toplumun üniversitelerden, ihtiyaçları kapsamında, beklentilerinin olduğu ve üniversite toplum ilişkisinin güçlendirilmesi gerektiği, bu dersi alan öğrencilerin de olumlu tutum ve davranış geliştirdikleri sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Toplum, üniversite, sivil toplum, hizmet

Giriş

Üniversiteler bilimsel gelişmelerin ve özgür düşüncenin geliştiği, sorgulamanın, tartışmanın öğretildiği, eleştirme gücünün kazandırıldığı, aklın batıl zihniyete üstünlüğünün ortaya konduğu, topluma da bu becerileri kazandırmaya çalışan eğitim kurumlarıdır (Çınar, 2008). 2547 sayılı Yükseköğretim yasasında; “Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olarak, refah ve mutluluğunu arttırmak amacıyla; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak ve hızlandıracak programlar uygulayarak, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlamak, Yükseköğretim Kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek olmak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline

* Yard. Doç. Dr.; KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü.

** Öğr. Gör.; KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü.

gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmak" (2547 sayılı yasa, Madde: 4), yüksek öğretimin amaçları arasında sayılmıştır.

Bu esaslar dikkate alındığında üniversitelerin topluma karşı belirli amaç bazı görev ve sorumluluklarının olduğu anlaşılmaktadır. Yükseköğretim Kurumlarının 2547 sayılı kanununun 12. maddesinde topluma yönelik görevleri aşağıdaki gibi özetlenebilir (2547 sayılı yasa, Madde: 12):

- ◆ Toplumun ihtiyaçlarına uygun çeşitli düzeylerde eğitim - öğretim, bilimsel araştırma, yayım ve danışmanlık yapmak,
- ◆ Ülkenin ihtiyacı olan alanlarda insangücü yetiştirmek,
- ◆ Toplumunun yaşam düzeyini yükseltici ve kamuoyunu aydınlatıcı bilim verilerini söz, yazı ve diğer araçlarla yaymak,
- ◆ Toplumun özellikle sanayileşme ve tarımda modernleşme alanlarında eğitilmesini sağlamak,
- ◆ Ülkenin çeşitli alanlardaki sorunlarını öğretim ve araştırma konusu yaparak toplumun yararına sunmak,
- ◆ Yörelereindeki tarım ve sanayinin gelişmesine ve ihtiyaçlarına uygun meslek elemanlarının yetişmesine ve bilgilerinin gelişmesine katkıda bulunmak,
- ◆ Sanayi, tarım ve sağlık hizmetleri ile diğer hizmetlerde modernleşmeyi, üretimde artışı sağlayacak çalışma ve programlar yapmak, uygulamak ve yapılanlara katılmak,
- ◆ Çevre sorunlarına çözüm getirici önerilerde bulunmak,

Bu bağlamda, üniversitelerin temel işlevi ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda kuruldukları yörenin ve dolayısıyla ülkenin gelişimine katkı sağlamak olmalıdır. Daha çok sosyal ve kültürel alanda; çevre düzenlemesi, farklı ve yeni kültürel, sportif ve topluma faydası olacak eğlence mekânlarının açılması, farklı yörelerden gelen insanların sağlıklı iletişim kurmaları ve birbirlerinin kültürlerinden etkilenmeleri ve yöre halkıyla düzeyli ilişkileri sonucunda o yörenin sosyo-kültürel alanda gelişmesine ve değişmesine de katkıları vardır.

Üniversite sadece bilgiyi üreten ve insanı bilgiyle donatan bir kurum değil, aynı zamanda etkileşim içinde bulunduğu toplumu kültürel alanlarda etkileyen, değiştiren ve yönlendiren kurum özelliğindedir (Nas, Çelik, & Gültekin, 2008).

Üniversiteler öncelikle yöre halkına eğitim ve öğretim hizmetleri vermelidir. Sanatsal faaliyetlerden, kültürel etkinlik ve eğlencelerden, sosyal hizmetlerden sadece üniversite bünyesindeki öğrenciler değil, yöre insanlarının da bu hizmetlerden yararlanması gerekir. Ayrıca bütün ekonomik personel de dâhil olmak üzere üniversite öğrencilerinin yöredeki sivil işlerde toplumla iç içe olup aktif olmaları ve toplum bilinci oluşturma gayreti içinde olmaları gerekir (Nas, Çelik, & Gültekin (2008), Şıls, E. (1988).

Bu kapsamda öğrencinin teoriden uygulamaya geçişini öngören yeniden yapılandırıcılıkta temel hedef bilginin öğrenci tarafından yapılandırılıp hayata geçirilmesidir. Bilginin hızla yenilenerek üretildiği çağımızda birey ve toplumun geleceği,

bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerine bağlı bulunmaktadır. Bu becerilerin kazandırılması ve hayat boyu sürdürülmesi ezberlemeyi değil, bilgi üretimine ve üretilen bilgiyi kullanmaya dayalı çağdaş bir eğitimi gerektirir. Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı, öğretim programlarının dayandığı teorik alt yapının ezberci ve katı bir anlayışı değil, yapılandırmacı ve uygulamalı bir anlayışı esas alması gerektiğini savunmaktadır (Çepni ve Çil, 2009).

Bu esaslar göz önünde bulundurulduğunda Türkiye de yapılandırma temelinde dayanan köy enstitüleri karşımıza çıkmaktadır. Köy Enstitülerinde bölgenin kültüründen sosyal hayatına, tarımdan sanata her tür duruma araştırılıp öğretim programları bu şekilde düzenlenmiştir. Köy Enstitüleri sadece öğretmen yetiştiren kurumlar olarak değil çevreyi geliştiren, araştıran o bölgenin kalkınmasında çok büyük katkıları olan kurumlar olarak ortaya çıkmıştır. Bu enstitülerin amacı el ele vererek hep birlikte ülkeyi kalkındırmak için üretken olmak ve hayata birlikte bakmayı öğrenmektir (Kahraman, 2006).

1930'lu yıllarda köylerimiz ekonomik ve sosyo-kültürel açılardan çok kapalıydı ve toplumla ilişkileri çok zayıftı. Özellikle de haberleşmenin olmaması teknik alanda, tarım ve ticaret işlerinde uzmanlaşmayı engellemekteydi. Ülkeyi baştan inşa edecek ve topluma yeni bir yaşam biçimi sunacak olan yeni kuşaklara ihtiyaç vardı.

Bu ihtiyaç doğrultusunda toplumun büyük çoğunluğunu oluşturan köylüler için köy eğitim sisteminin ortaöğretim kısmı olan Köy Enstitüleri o bölgenin sanatsal, toplumsal, tarımsal, kültürel ve sağlık durumunu araştırıp öğretim programlarını ona göre düzenlemişti. Köy Enstitülerinin öğretim programında; eğitim öğrenci merkezli olmalı, üretim için eğitim yapılmalı, her tür etkinlik köyü kalkındırma amacına hizmet etmeli, eğitim sürekli olmalı gibi ilkeler yer almıştır (Ortaş, 2009). Köy enstitülerinin ömrü çok kısa olmasına rağmen ülkeye eğitsel, sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda büyük katkıları olmuştur. Bu enstitülerde uygulanan eğitim metodları ile okuyan, tartışan, sorgulayan hizmetten kaçınmayan, topluma faydalı olmaya çalışan insan tipi yetiştirmek esastır. Yani toplumsal değerlerin oluşturulmasında, benimsetilmesinde ve birçok toplumsal değerlerin sevdirmesinde çok önemli katkıları olmuştur (Ataş, 2000).

Günümüz öğretim programlarında da köy enstitülerinde benimsenen anlayışın özelliklerini taşıyan yeniden yapılandırmacılık kavramı karşımıza çıkmaktadır. Yeniden yapılandırmacı eğitim anlayışında yeni programların en önemli özellikleri uygulamaya yönelik olması, öğrencinin sosyal yönünü geliştirmesi, toplumla etkileşimi güçlendirmesi, çağdaş eğitimin gereklerini yerine getiren aydın bireyler yetiştirmesidir.

Bu bağlamda öğretmen yetiştirme programlarına 'Topluma Hizmet Uygulamaları' adlı yeni bir ders konulmuştur. Eğitim Fakülteleri öğretmen yetiştirme programları için zorunlu olan bu derste öğrenciler toplumun güncel sorunlarını belirleme ve çözüm üretmeye yönelik projeler hazırlamaları hedeflenmiştir. Ayrıca bu ders kapsamında öğrencilerin panel, konferans sempozyum gibi etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılması özendirilecektir (YÖK, 2007).

Öğretme işlevi her şeyden önce toplumsal özelliklere göre belirlenen, canlı, güncel değişimlerden doğrudan etkilenen bir yapıya sahiptir. Bu açıdan bakıldığında öğretmenlik mesleğinin büyük oranda toplumsal sorumluluk gerektiren meslek alanlarından biri olması, öğretmenlerin sürekli toplumla iç içe olup topluma yön vererek bütünleşmesi ve toplumsal liderlik işlevini yerine getirme gibi önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Bu nedenle, öğretmen adaylarının hizmete başlamadan önce bu yönlerini geliştirme amacının güden deneyimler kazanmaları büyük önem taşır. İçinde yaşadığı topluma yabancı olan, toplumu tanımayan, toplumsal sorunlara karşı duyarsız ve çözüm üretemeyen bir öğretmen adayının meslek yaşamında başarılı olması söz konusu değildir.

“Topluma hizmet uygulamaları dersi, bu eksiklikleri öğretmen adaylarına gösterecek, hissettirecek bu tür sorunlara karşı çözümler üretmesini sağlayacaktır. Bu ders sayesinde öğretmen adayı, yurt-okul-kantin veya öğrenci evi-okul-kantin üçgeninden kurtulacaktır. Yine bu ders sayesinde seçilen etkinlik türüne göre yaşlıların, özel eğitime muhtaç insanların sorunlarını, çevre problemlerinin boyutlarını, çocukların sokağa düşme sebeplerini ve buna benzer birçok toplumsal sorunu fark ederek üzerinde düşünecek kendince çözüm yolları üretecektir. Böylece öğretmen adayları toplumun sorunları ile ilgilenme ve bu sorunlara çözüm arama fırsatı bulabilecekler; üniversitelerin asli görevlerinden biri olan topluma hizmet sunma yükümlülüğüne katkıda bulunacaklardır” (Erciyes Üniversitesi, Rehberi, 2008).

Bu bilinçle yola çıkan gönüllü ve aynı düşünceyi paylaşan insanların bir araya gelerek tek bir amaç doğrultusunda hareket etmeleri ve bir kurum adı altında birleşmeleriyle sivil toplum örgütleri oluşmuştur. Sivil toplumun toplumsal sorunların çözüm sürecine yaptığı etki ve katkılar dikkate alınması gereken bir olgudur. Sivil toplum örgütleri toplum içinde toplumsal güven, dayanışma, sorumluluk, toplumsal sorunlara çözüm bulma gibi önemli değerlerin oluşturulmasında rol oynayan bir kurum olarak algılanmalıdır. Yoksulluğun önlenmesinde, demokrasinin gelişip güçlenmesinde, toplumsal sorunlara öncülük etme ve çözüm yolları bulma, ekonomik gelişmenin sağlanması gibi önemli katkıları vardır (Çuhadar, 2008).

Bu araştırma;

- ◆ Topluma hizmet uygulamaları dersinin bireye ve topluma kazandırdıklarını öğrenmek,
- ◆ Toplumda ne gibi ihtiyaçların olduğunu ve bu ihtiyaçların karşılanabileceği potansiyel güç kaynaklarının farkına varmak,
- ◆ Üniversitelerin topluma hizmet eden kurum ve kuruluşlarla birlikte belirli bir plan ve proje dâhilinde nasıl çalışacağını tespit etmek,
- ◆ Toplumun hizmet kapsamında üniversitelerden ne gibi beklentilerinin olduğunu öğrenmek,
- ◆ ‘Topluma hizmet uygulamaları’ dersi hakkında ilgili kurum ve kuruluşları bilgilendirmek, bu ders hakkındaki görüşlerini, önerilerini ve beklentilerini öğrenmek ve bu alanda çeşitli yollarla toplumla iç içe çalışan sivil toplum örgütlerinin, derneklerin belediyelerin üniversitelerle birlikte yaptığı çalışmalar hakkında bilgi sahibi olmak gereğiyle yapılmıştır.

Amaç

Topluma hizmet alanında yapılan çalışmaların uygulamaya geçirilmesiyle elde edilen bireysel ve toplumsal kazançları, toplumun ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçlar doğrultusundaki beklentilerini, üniversitelerin topluma hizmet alanındaki işlevlerini ve bu alanda hizmet eden okulların, sosyal hizmet kurumlarının, derneklerin ve sivil toplum kuruluşlarının yaptığı çalışmaları ortaya çıkarmaktır.

Yöntem

Yapılan araştırma özel durum çalışmasıdır. Veriler mülakat ve anket yoluyla toplanmıştır. Anket ve mülakatlarda sorulan soruların hazırlanması sürecinde birkaç kişi ile yapılandırılmamış mülakatlar düzenlendi. Buradan elde edilen sonuçlar uzmanlarla tartışıldı ve formlar oluşturuldu. Böylece anket ve mülakatların geçerlilik sorunları çözülmeye çalışıldı.

Çalışma; Rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü 3. sınıfta öğrenim gören 70 öğretmen adayıyla ve topluma hizmet alanındaki çalışmalara doğrudan ya da dolaylı olarak katılan 10 okul müdürü, 8 dernek yöneticisi, 4 belediye başkanı ve 7 sivil toplum örgütü yetkilileriyle yürütüldü.

Verilerin toplanması sürecinde yürütülen anket ve mülakatlarda örnekleme; bu kurum ve kuruluşların yetkililerine, yapılan veya yapılacak olan projeler, hizmet edilen toplum kesimlerinin bu çalışmalara bakış açısı, toplumun ihtiyaçları, beklentileri, yapılan çalışmaların bu beklentileri ne derecede karşıladığı; bunun yanında, "topluma hizmet uygulamaları" dersi kapsamında bu dersten ve öğrencilerden ne gibi beklentilerinin olduğu, eğitim fakültesi öğrencilerinin ne tür hizmetlere aktif olarak katılacağı, ders hakkındaki görüş ve önerileri ve bu dersin branşlar açısından değerlendirilmesine yönelik oluşturulan sorular dâhilinde yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır.

Fen ve Teknoloji Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Matematik Öğretmenliği programında okuyan öğretmen adaylarına da "topluma hizmet uygulamaları" dersinin onlara ve topluma ne kazandırdığı, bu derste ne derece aktif ve etkili oldukları, dersin hedefleri, derse karşı tutumları, yaptıkları etkinlikler ve toplumla etkileşimleri kapsamında hazırlanan anketler uygulandı.

Veriler betimsel analiz yöntemleri kullanılarak bulgular bölümünde sunuldu. Örnekleme oluşturan bireylerin verdikleri cevaplar genellenerek sunulmaya çalışıldı önemli olduğu düşünülen cevaplar aynen verilmeye çalışıldı. Okuyucuların daha kolay görebilmeleri açısından guruplara ayrılan nitel veriler tablolaştırılarak nicel anlamlar verilerek sunuldu.

Bulgular

Bu bölümde bulgular iki aşamada incelenmiştir. İlk aşamada sivil toplum kuruluşlarının yöneticileri, ilköğretim okullarının idari amirleri ve mahalli idarecilerle yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlardan elde edilen bulgular verilmiştir. İkinci aşamada ise eğitim fakültesi Topluma Hizmet Uygulamaları dersinden sorumlu 3. sınıf öğrencileriyle yapılan anketlerden elde edilen veriler yüzdelik oranlar olarak hesaplanarak tablolar halinde sunulmuştur.

A- Mülakat Sonuçlarına Göre Elde Edilen Bulgular

Aşağıda, yaptığımız mülakatlarda bireylere yöneltilen sorulara verilen cevaplar sınıflandırılarak verilmiştir.

- 1. Soru:** Topluma hizmet uygulamaları dersinden ve öğrencilerden ne gibi beklentileriniz var?
- 2. Soru:** Size göre eğitim fakültesi öğrencileri ne tür hizmetlerde bulunabilir?

Birinci ve ikinci sorulara sivil toplum kuruluşlarının vermiş oldukları cevaplar;

Eğitim sürecini tamamlayan öğretmen adaylarının toplumla olan etkileşimlerinin daha yoğun olacağı bir döneme gireceklerini ve yüksek verim elde edebilmeleri için topluma hizmet adı altında çalışan kurumlarla işbirliği içerisinde olmaları gerektiğini söylemişlerdir. Bu bağlamda; yardıma muhtaç insanlara yapılacak gıda, giyim, barınak gibi maddi kaynakların ulaştırılmasında aracı olma, dini bayramlarda yapılacak bağış ve yardımların toplanıp dağıtılmasında işbirliği içinde çalışma, özellikle toplumda eksikliği çok fazla hissedilen kan bağışı konusunda duyarlılığı artırmak için model olunabileceği belirtilmiştir.

Devletten gerekli desteği görmelerine rağmen eğitim öğretime çok fazla katılım göstermeyen kimsesiz çocuklarla, kitap okuma saatleri düzenleme, okul derslerine yardımcı olma, onların sosyal yönünü geliştirecek gezi, sinema, tiyatro, konser gibi etkinliklere birlikte katılma, topluma uyum konusunda sıkıntı yaşayan öğrencilerle yöre halkına ev ziyaretleri düzenleme gibi etkinliklerle öğrencilere toplumsal yaşama hazırlanma konusunda rehberlik yapılabileceği söylendi.

Gençlerde fiziksel ve ruhsal çöküntüye sebep olan sigara, alkol, uyuşturucu gibi zararlı alışkanlıklar konusunda toplumu özellikle genç bireyleri bilgilendirme ve bilinçlendirme adına mevcut zararlı davranışların ortadan kaldırılması amacı ile şiir, kompozisyon yarışmaları, resim sergisi ve konser etkinliklerine yönlendirme konusunda özellikle eğitim fakültesi öğrencilerinden tam destek beklediklerini vurgulamışlardır.

Faklı fiziksel engellerinden dolayı toplumsal yaşama ayak uydurmakta zorluk çeken bireylere gazete ve kitap okuma, öğrenim gören engellilere sınavlarında rehberlik etme, sosyal aktivitelere katılma yönünde çekimserlik gösteren bireyler için de sohbet etkinlikleri düzenleme, gelir getiren kaynak olarak görülen dergi ve gazete yayınlama sürecinde dağıtım ve reklâm çalışmalarına katılma gibi etkinliklere öğrencilerin yönlendirilebileceğini ifade etmişlerdir.

Bireylerin hukuksal, siyasal, ekonomik, kültürel, toplumsal ve fiziksel konununun geliştirilmesi, tüm insan hakları ve özgürlüklerinden yararlanmalarının sağlanması konusunda yapılacak etkinliklere eğitim fakültesi öğrencilerinden bu kuruluşlar aracılığıyla düzenlenen etkinliklere aktif olarak katılabileceklerini belirtmişlerdir. Ayrıca Atatürk devrimleri ile gerçekleşen hakların korunması, geliştirilmesi,

yaygınlaştırılması ve çağdaş eğitim yoluyla çağdaş insan ve çağdaş topluma ulaşma bilincini aşılarda aktif olabilirler.

Kadın haklarının tanıtılması ve korunması konusunda bütün kuruluşların işbirliği içerisinde çalışarak uzmanlar aracılığı ile bilgilendirme yapılabileceği ve bu çalışmalarda genç öğretmen adaylarının daha verimli çalışabileceklerini bildirdiler.

Doğayı ve hayvanları koruma kapsamında yapılabilecek; hayvanlara sevgi göstermek, sahihsiz hayvanları koruma, barınaklardaki hayvanları gezdirmeye, doğa ve havayalar konulu broşür ve afiş dağıtma, hayvanlarla ilgili sorunların dile getirildiği dilekçelerde imza katılımını sağlama gibi faaliyetlerde rol alabileceklerini ifade etmişlerdir.

Yaşlı bireylerin moral ve motivasyonunu yükseltmek, günlük ihtiyaçlarında onlara eşlik etmek, sohbet ortamları oluşturmak, fotoğraf çekirmek gibi maddi yardımdan çok manevi destek olunabileceği konusunda öğrencilerden duyarlılık beklentilerini ifade ettiler.

Benimsenen yaşam tarzından dolayı ebeveynlerle ergenler arasındaki iletişim kopukluğunun bir ürünü olan cinsel sorunların ve hastalıkların dile getirilememesinin, yetişkinlik döneminden farklı sorunlara temel oluşturacağı söylenmiştir. Belirgin durumlardan olan aile planlaması, ana-çocuk sağlığı, bulaşıcı hastalıklar gibi sağlık sorunlarında bilinçlendirme ve yönlendirme adına broşür, afiş, poster dağıtımında tanıtıcı ve açıklayıcı sunumların yapılmasında akran gruplarının daha etkili olabileceği belirtilmiştir.

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri süre zarfında farklı yönlerini keşfedip geliştirmek ve topluma faydalı işler yapabilmek için çıraklık eğitimi verilen kurumlarda okuma yazma, enstrüman, bilgisayar, el işi, arıcılık, teknik işlerin öğretildiği kurslara katılabilecekleri söylenmiştir.

Birinci ve ikinci sorulara okul yöneticilerinin vermiş oldukları cevaplar;

Üniversitelerin eğitim fakültelerine öğretim programı kapsamında getirilen bu dersin ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında da uygulanmasını; öğrencinin toplumsal duyarlılığının ve sorumluluğunun artmasında, yaparak yaşayarak yapılan etkinliklerin daha kalıcı öğrenmelere zemin oluşturmasında ve iletişim becerisi yüksek öğrencilerin yetiştirilmesinde tartışılmaz bir öneme sahip olduğu okul amirleri tarafından vurgulanmıştır.

Yaşadıkları çevrede maruz kaldıkları çeşitli toplumsal sorunlara karşı duyarlılığı artan öğrencilerin çözüm üretme çerçevesinde zihinsel becerilerini aktif olarak kullanarak problem çözüme yeterliliklerinin gelişeceğini, böylece eğitim- öğretim sürecinde öğretilen teorik bilgilerin uygulama sahasında da yaşama etkin bir şekilde uygulanacağını ifade etmişlerdir.

Üniversite gençliği topluma rehberlik etme konusunda önemli bir mevkide olduğunu, gençliğin sahip olduğu enerji ile birçok toplumsal problemin çözümünde potansiyel güç kaynağı olabileceği, değişen öğretim programına ayak uyduramayan deneyimli öğretmenlerle bilgi alış verişini yaparak yeni programın benimsenmesinde, çevresel problemlere yönelik sağlık kuruluşlarında ve belediyelerle işbirliği içinde maddi yük getirmeyecek şekilde çalışmalar yapılabileceğini söylemişlerdir.

Birinci ve ikinci sorulara mahalli idarecilerin vermiş oldukları cevaplar;

Mahalli idareciler tarafından çözümünün kolay fakat uygulanmasında sorunlar yaşanıldığı düşünülen atık problemleriyle, göçlerden kaynaklanan uyum sorunlarıyla ve doğal ortamların korunması ve geliştirilmesiyle ilgili projelerin uygulama alanlarında eğitimcilere olan ihtiyaç vurgulanmıştır. Bu bağlamda; iletişim becerilerinin ve problem çözme yeterliliklerinin geliştiği düşünülen eğitim fakültesi öğrencilerinden farklı çözümler üretme ve bunları uygulama aşamasında çeşitli çalışmalara katılmaları istenmektedir.

3. Soru: Toplumsal hizmetleri branş açısından (Fen bilgisi, Sosyal bilgiler, Matematik, Resim, Müzik öğretmenliği) nasıl değerlendirirsiniz?

Üçüncü soruya sivil toplum kuruluşlarının vermiş oldukları cevaplar;

Farklı branşlarda öğrenim gören öğrencilerin daha alt seviyedeki öğrenciler ile çeşitli araştırma, proje gibi etkinliklerde yardımcı olabileceklerini, Müzik öğretmenliği programında okuyan öğrencilerin özellikle zararlı alışkanlıklar konusunda bilinçlendirme ve bilgilendirme amacıyla konser düzenleme, Fen Bilgisi öğretmenliği programındaki öğretmen adaylarından çevresel sorunlara yönelik proje destekli çalışmalar beklediklerini, maddi kaynak niteliği taşıyan dergi yayınlamada Türkçe öğretmenliği öğrencilerinden şiir, kompozisyon, öykü tarzı yazılar beklediklerini bildirmişlerdir. Sağlık alanında yapılacak çalışmalarda bütün branşlarda öğrenim gören öğrencilerden destek beklemelerine rağmen Fen Bilgisi öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin biyoloji dersi adı altında insanın fizyolojisini öğrendikleri için diğer branşlardan daha etkin olmaları beklenmektedir.

Üçüncü soruya okul yöneticilerinin vermiş oldukları cevaplar;

Eğitim öğretim sürecinde çevre sorunları, toplum ve teknoloji alanlarında öğretim kapsamında bilgilendirilen fen ve teknoloji öğretmenliği öğrencilerinden çevresel atıklar, geri dönüşüm, laboratuvarların kullanılması konusunda öğrencileri bilinçlendirme, okul bahçelerinde ağaçlandırma ve temizleme konularında power point sunumu, konferans gibi etkinlikleri yapabileceklerini belirttiler.

İlköğretim düzeyinde kavratılmasında güçlük çekilen konuların anlaşılabilirliğini yükseltmek için farklı örnekler geliştirilebileceği söylendi. Bunlara örnek olarak sosyal bilgiler öğretmenliğinin ışıklı harita, üçboyutlu materyaller geliştirme, ülkenin fiziki özelliklerinin anlatıldığı pano çalışmaları yapabilecekleri ifade edildi.

Üçüncü soruya mahalli idarecilerin vermiş oldukları cevaplar;

Topluma çevre bilinci konusunda özellikle çöp kültürünü kazandırma, geri dönüşüm konusunda halka öncü olma, sosyal, kültürel ve müzikal anlamda yapılacak etkinliklere katılma, sağlık, doğayı koruma, eğlence kültürü ve yöresel festivallerin düzenlenmesinde branş ayrımı yapmaksızın bütün eğitim fakültesi öğrencilerinin topluma iç içe çalışmaları istenmektedir.

4. Soru: Topluma hizmet uygulamaları dersinin yürütülmesi esnasında ne tür önerileriniz olabilir?

5. Soru: Topluma hizmet uygulamaları dersi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Dördüncü ve beşinci sorulara sivil toplum kuruluşlarının vermiş oldukları cevaplar;

Genel olarak dersin gerekliliği konusunda hemfikir olan sivil toplum kuruluşlarının ders hakkındaki önerileri aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

- ◆ Uygulamaya yönelik olan bu dersin bireysel olarak yürütülmesinin zor olacağı düşünüldüğü için yapılacak olan her hizmetin bir öğretmen rehberliğinde ekip oluşturularak yürütülmesinin daha yararlı olacağı söylenmiştir.
- ◆ Yapılacak etkinliklerin içeriğine göre hangi alanda çalışma yapılacaksa o alanda uzmanlaşmış bireylerden yardım alınarak dersin işlevselliği artırılması gerektiği söylenmiştir.
- ◆ Bu ders içeriği açısından halkla bütünleşmeyi sağladığı için toplumsal sorunların belirlenmesi ve çözümlenmesinde faydasının olacağı belirtilmiştir.

Dördüncü ve beşinci sınıflara okul yöneticilerinin vermiş oldukları cevapları;

Okul yöneticilerinin de bu derse yönelik düşüncelerinin olumlu olduğu tespit edilmiştir. Bu dersin işlenişine yönelik öneriler aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

- ◆ Öğrencilerin dersin içeriği konusunda çok iyi bilinçlendirilip her öğrencinin en az bir sosyal kulübe yönlendirilmelidir.
- ◆ Öğrencinin ders kapsamında yapacağı etkinlikler için gerekli olan teknolojik araç gereçler ve maddi imkânlar sağlanmalıdır.
- ◆ Yapılan çalışmaların amacına ulaşması için öncelikle öğrencide bir alt yapı oluşturulmalı ve öğrenci öncelikle kendi çevresinde model olmalıdır.
- ◆ Dersin gerekliliğini benimseyen okul yöneticilerin eğitim fakültelerini programına konulan topluma hizmet uygulamaları dersinin içeriğinin daraltılarak ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde de okutulması gerektiğini söylemişlerdir.
- ◆ Öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirme yönelik bir ders olduğu belirtilmiştir.

Dördüncü ve beşinci sorulara mahalli idarecilerin vermiş oldukları cevapları;

Mahalli idareciler bu sorulara yönelik sadece dersin getirisi olarak insanlarla iç içe olup sosyalleşmek ve sorunlara çözüm üretebilmek adına çok önemli bir ders olduğunu belirtmişlerdir.

B. Tutum Anketi Sonuçlarına Göre Elde Edilen Bulgular

Topluma Hizmet Uygulamaları dersinden sorumlu 3. sınıf öğrencilerine uygulanan anketle elde edilen veriler yüzdelik oranlar olarak hesaplanarak tablolar halinde bu başlık altında sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencinin toplumdaki aldığı tepkiler ve toplumun beklentileri

Tutum ve Değerler	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
4. Soru: Seçtiğim etkinlik ile toplumun büyük bir sorununu ortadan kaldıracığıma inanıyorum.	3	14	30	18	5
13. Soru: Fakültemizin bu ders kapsamında yaptığı aktiviteler toplumdaki sorunların çözümü için yeterli değildir.	20	28	13	8	1
14. Soru: Bu ders sayesinde aslında toplumun eğitim fakültelerinden çok fazla beklentisinin olduğunu gördüm.	9	27	19	14	1
TOPLAM	32	69	62	40	7
%	15,23	32,85	29,52	19,04	3,33

Öğretmen adaylarına uygulanan anketteki 4., 13. ve 14. sorularla öğrencilerin yaptığı etkinlikler sonucunda toplumdaki aldıkları tepkiler ve toplumun beklentileri ölçülmek istenmiştir.

Tablo 1'deki veriler değerlendirildiğinde; 4. soruya 17 öğrencinin katıldığı, 30 öğrencinin kararsız olduğunu, 23 öğrencinin de katılmadığı görülmektedir. 13. soruya 48 öğrencinin katıldığı, 13 öğrencinin kararsız kaldığı, 9 öğrenci katılmadığı anlaşılmaktadır. 14. soruya ise 36 öğrenci katılmış, 19 öğrenci kararsız kalmış, 15 öğrenci katılmamıştır.

İlk kez uygulaması yapılan bu ders kapsamında öğrenciler; seçtikleri etkinliklerle toplumsal sorunların ortadan kaldırılamayacağı konusunda bir eğilim göstermekle beraber daha çok kararsız durumda kaldıkları, fakültemizin ders kapsamında yaptığı aktivitelerin yeterli görmedikleri, topluma hizmet alanında ise gönüllü oldukları sonucuna varılmıştır. Ürettikleri çözümlerin toplumda karşılaşılan sorunlara yetersizliğini keşfeden öğrenciler toplumun öğretmen adaylarından daha üstün ve uygulanabilir nitelikte çalışmalar beklediklerini düşünmektedirler.

Tablo 2. Öğrencinin toplumsal sorunlara ve toplumun beklentilerine bakış açısındaki değişimler

Tutum ve Değerler	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
7. Soru: Topluma hizmet kapsamında herhangi bir alanda gönüllü olarak çalışmak beni mutlu ediyor.	21	27	8	10	4
10. Soru: Toplumun eksik yönlerini görmek beni duygusal yönden etkiliyor.	14	30	12	13	1
18. Soru: Bu ders olmasa da ben topluma hizmet alanında çeşitli çalışmalara gönüllü olarak katılıyorum.	13	27	22	8	0
TOPLAM	48	84	42	31	5
%	22,85	40	20	14,76	2,38

Öğretmen adaylarına uygulanan anketteki 7., 10. ve 18. sorularla öğrencilerin; toplumun kendilerinden ne gibi beklentilerinin olduğunu ne derecede farkında oldukları ve ders sayesinde toplumsal beklentilere bakış açılarındaki değişimler ölçülmek istenmiştir.

Tablo 1'deki veriler değerlendirildiğinde; 7. soruya 48 öğrenci katıldığını, 8 öğrenci kararsız kaldığını, 14 öğrenci katılmadığını belirtmiştir. 10. soruya 44 öğrenci katıldığını, 12 öğrenci kararsız kaldığını, 14 öğrenci de katılmadığını belirtmiştir. 18. soruya 40 öğrenci katıldığını, 22 öğrenci kararsız kaldığını, 8 öğrenci de katılmadığını belirtmiştir.

Öğrencilerin sosyal sorumluluk bilincini de geliştirmeyi hedefleyen bu etkinliklerin büyük oranda olumlu düşünce ve davranışları geliştirmeye yönelik olduğu belirtilmiştir. Teoriden çok uygulanabilir nitelikteki faaliyetler sayesinde toplumun eksik ve zayıf yönlerinde haberdar olan öğrencilerin duygusal açıdan da çeşitli değişimlere uğradığı sonucuna varılmıştır. Dersin gerekliliği dışında da toplumsal sorumluluk üstlenme eğilim oranının yüksek olduğu gözlenen anket sonuçlarında kararsız kesiminde önemli bir yüzdeler dilim oluşturduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Öğrencinin derse karşı tutum ve değerleri

Tutum ve Değerler	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Soru: Topluma hizmet uygulamaları dersi bölümüm için faydalı bir derstir.	24	30	5	6	5
8. Soru: Topluma hizmet etmeyi sadece dersin gerektirdiği bir zorunluluk olduğu için yapıyorum.	10	12	7	23	18
11. Soru: Bu dersin uygulamaya yönelik olması diğer derslere ayırdığım zamanın azalmasına neden oluyor.	14	23	11	17	5
12. Soru: Bu dersin sadece eğitim fakültelerinde değil diğer fakültelerde de okutulması gerektiğini düşünüyorum.	36	14	13	3	4
15. Soru: Bu derste hem teorik bilgi almak hem de uygulama yapmak benim geleceğim için hiçbir önem teşkil etmiyor.	5	7	13	27	18
16. Soru: Topluma hizmet uygulamaları dersinin tek dönem okutulmasını önemli bulmuyorum.	10	10	23	21	6
20. Soru: Çok yoğun olduğunu düşündüğüm ders programında böyle bir derse gerek olmadığına inanıyorum.	14	4	11	22	19
TOPLAM	113	93	81	119	75
%	23,06	18,97	16,5	24,2	15,3

Öğretmen adaylarına uygulanan tutum anketindeki 1. , 8. , 11. , 12. ,15. , 16. ve 20. sorularla öğrencilerin topluma hizmet uygulamaları dersine karşı olan tutum ve değerleri ölçülmek istenmiştir. Topluma hizmet uygulamaları dersinin branşlar açısından değerlendirilmesinde %77'lik bir oranla dersin yürütülmesi gerektiği desteklenmiştir.

Tablo 1'deki veriler değerlendirildiğinde; 1. soruya 54 öğrenci katıldığını, 5 öğrenci kararsız kaldığını, 11 öğrenci de katılmadığını belirtmiştir. 8. soruya 22 öğrenci katıldığını, 7 öğrenci kararsız kaldığını, 41 öğrenci katılmadığını belirtmiştir. 11. soruya 37 öğrenci katıldığını, 11 öğrenci kararsız kaldığını, 22 öğrenci de katılmadığını belirtmiştir. 12. soruya 40 öğrenci katıldığını, 13 öğrenci kararsız kaldığını, 7 öğrenci de katılmadığını belirtmiştir. 15. soruya 12 öğrenci katıldığını, 13 öğrenci kararsız kaldığını, 45 öğrenci de katılmadığını söylemiştir. 16. soruya 20 öğrenci katıldığını, 23 öğrenci kararsız kaldığını, 27 öğrenci de katılmadığını belirtmiştir. 20. soruya 18 öğrenci katıldığını, 11 öğrenci kararsız kaldığını, 41 öğrenci de katılmadığını belirtmiştir.

Teoriye ağırlık verilen bölüm dersleri arasında daha çok etkinlik ve uygulamaya yönelik olan topluma hizmet uygulamaları dersinin diğer derslere ayrılan zamanın azalmasına neden olduğu belirlenmiştir.

Toplumsal duyarlılığı arttırmak ve bilinçli bireyler yetiştirmek adına bu ders sadece eğitim fakültelerinde değil diğer bölümlerde de okutulması gerektiği vurgulanmıştır. Gerekliliği ve katkıları belirlenen topluma hizmet uygulamaları dersinin tek dönemle kalmayıp uzun bir döneme yayılması istenmiştir.

Tablo 4. Topluma hizmet uygulamaları dersinin öğrenciye kazandırdıkları

Tutum ve Değerler	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
2. Soru: Ders kapsamında yaptığım etkinlik sayesinde toplumla iç içe olma fırsatı buldum.	24	26	7	1	2
3. Soru: Bu ders sayesinde toplumda var olan birçok problemden haberdar oldum.	14	28	9	17	2
5. Soru: Bu ders aracılığı ile toplumun güçlü ve zayıf yönlerinin farkına vardım.	12	28	18	10	2
9. Soru: Bu ders toplumla iç içe olmamı gerektirdiği için iletişim becerilerimi geliştirdi.	15	33	10	9	3
17. Soru: Bu ders aracılığıyla topluma hizmet eden kurum ve kuruluşların çalışmalarını yakından inceleme fırsatı buldum.	14	31	14	9	2
19. Soru: Bu dersin benim topluma olan sorumluluk ve duyarlılığımı arttırdığını düşünüyorum.	19	30	11	9	1
TOPLAM	98	176	69	55	12
%	23,3	41,9	16,4	13	2,85

Öğretmen adaylarına uygulana anketteki 2. , 3. , 5. , 9. , 17. ve 19. sorularla topluma hizmet uygulamaları dersinin öğrenciye kazandırdıkları üzerinde durulmuştur.

Tablo 1'deki veriler değerlendirildiğinde; 2. soruya 50 öğrenci katıldığını, 7 öğrenci kararsız kaldığını, 3 öğrenci de katılmadığını belirtmiştir. 3. soruya 42 öğrenci katıldığını, 9 öğrenci kararsız kaldığını, 19 öğrenci de katılmadığını belirtmiştir. 5. soruya 40 öğrenci katıldığını, 18 öğrenci kararsız kaldığını, 12 öğrenci de katılmadığını belirtmiştir.

9. soruya 48 öğrenci katıldığını, 10 öğrenci kararsız kaldığını, 12 öğrenci de kararsız kaldığını belirtmiştir. 17. soruya 45 öğrenci katıldığını, 14 öğrenci kararsız kaldığını, 11 öğrenci de katılmadığını belirtmiştir. 19. soruya 49 öğrenci katılığını, 11 öğrenci kararsız kaldığını, 10 öğrenci de katılmadığını belirtmiştir.

Dersin uygulamaları esnasında toplumla iç içe olma fırsatı bulan bireyler toplumun güçlü ve zayıf yönlerinin farkına vararak hem çözüm üretme yeterliliklerini geliştirmiş hem de iletişim becerilerini artırma fırsatı bulmuşlardır. Uygulamaları etkin hale getirmek için sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içerisinde olan bireyler bu kurum ve kuruluşların çalışmalarını yakından inceleme ve destek olma fırsatı bulmuşlardır.

Sonuç ve Tartışma

Yaşamın içinde edinilen deneyimlerle öğrenmeyi sağlamanın öğrencide kalıcı izler bırakacağı kuşkusuzdur. Üstelik yapılacak çalışmaların yaratacağı manevi doyum öğrencileri her yönden olumlu etkileyebilecektir. Bu amaçlar göz önünde bulundurularak eğitim fakültelerinin öğretim programları kapsamında yeni yer verilen topluma hizmet uygulamaları dersinde yapılacak uygulamalar; gençlere toplumsal sorumluluk duygusunu benimseterek ve çevresini çeşitli alanlarda değiştirebileceğine dair bir güven aşılıyarak gençliğin eğitilmesinde önemli yararlar sağlayabilecektir.

Topluma hizmet uygulamaları dersi ile vatandaşlık eğitimi, öğrencilere toplumu anlatmak ve toplum sorunları üzerine konuşabilmek için bir alan açılmaktadır. Toplumsal eğitim ve topluma hizmet uygulamalarının ikisi birlikte düşünüldüğünde dersin, sosyalleşme açısından öğrencilere önemli fırsatlar sunduğu düşünülmektedir. Toplumsal sorunlar ile yüzleşen ve bu sorunlar üzerinde düşünme, çözüm arama ve tartışma olanakları bulan öğrencilerin sosyal tutum ve davranışlarının da bilinçli olarak şekilleneceği sonucuna varılmıştır.

Kendini farklı alanlarda geliştiren öğretmen adaylarının tamamladığı eğitim sürecinden sonraki yaşamında da daha sosyal, toplum sorunlarına daha duyarlı ve çözüm üretme becerisi gelişmiş bireyler olacakları düşünülmektedir.

Mülakat bulguları, öğrencilerde sosyal bilincin temellerinin erken yaşlarda atılması için, topluma hizmet uygulamaları dersinin bilişsel süreçler göz önünde bulundurularak hazırlanan etkinlikler çerçevesinde düzenli olarak uygulamaya konulması gerektiğini göstermektedir.

Toplumun ihtiyaç ve beklentilerine karşı duyarlı olmak, bu sorunlara çözüm üretme sürecinde toplumla iç içe olmak ve sorunlar üzerinde düşünmek aydın bir birey için doğal bir davranıştır. Öğretmen de toplumla iç içe olan, topluma yön veren, sorunlara kayıtsız kalmayan ve yaşadığı toplumun öncüsü niteliğinde olmalıdır. Böylece öğretmenler yaşadığı yörenin yazgısını değiştirmede rol alabilirler. Ancak bunun için öğretmen adaylarının sağlam bilgi ve hayat tecrübelerine dayalı bir alt yapı oluşturmaları, değer ve beceri geliştirmeleri zorunludur.

Örneğin, gelişen ve değişen dünyanın olumsuz yansımaları olarak görülen aile fertleri arasındaki iletişim kopukluğunun, ergenin özel problemlerini ifade etmesinde sıkıntılı bir ortam oluşturduğunu göstermektedir. Bu durum çağa ayak uyduramayan ebeveynlerle çocuklar arasındaki bağların güçlendirilmesi ve iletişim problemlerinin giderilmesinde öğretmenlere düşün görev ve sorumlulukların önemini vurgulamaktadır. Topluma hizmet uygulamaları dersi, uygulama projeleri ile öğretmen adayının üniversite toplum ilişkisi adı altında gelişmesine katkı verecek çalışma konuları sunabilmelidir. Bunlar düşünüldüğünde de üniversitelerin işlevleri karşımı-

za çıkmaktadır. Üniversitelerin, toplumun gelişmişliğini ve refahını üst seviyeye çıkartmak amacıyla özgür düşünebilen, düşündüğünü aktarabilen, sorumluluk sahibi ve toplum sorunlarına kayıtsız kalmayan bireyler yetiştirmenin en baştaki görevleri olduğu tartışılmaz bir gerçektir.

Varış'a göre (1998) bir dersin programında içeriği belirleyen pek çok ölçüt bulunmaktadır. Bu ölçütler içinde akademik başarının hedeflenmesinin yanında öğrencinin bireysel gelişimine katkı ve toplumsal fayda bulunmalıdır. Programa eklenecek her yeni dersin bireye kazandırdıklarının yanı sıra toplumsal yarara da katkıda bulunması beklenmelidir. Akademik başarı sadece bireyin mutlak bilgisi ile ölçülememelidir. Çünkü birey toplumla iç içe yaşayan bir varlıktır. Toplum içinde yaşamasının ona yüklediği sorumlulukların da farkında olmalı, bilinçli ve duyarlı bir birey olarak toplumsal sorumluluklarını yerine getirmelidir. Bu ölçütler göz önünde bulundurulduğunda topluma hizmet uygulamaları gibi bir dersin gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Dersin içeriği göz önünde bulundurulduğunda bu dersin sivil toplum ve katılımçılık kavramları etrafında şekillenmesi gerektiği düşünülmektedir. Mesleğini icra ederken aynı zamanda da gönüllü olarak toplum sorunlarıyla ilgilenen, sivil toplumun işlevlerinden haberdar olan, katılımçılığın önemini ve gerekliliğini kavramış öğretmenler yetiştirmek bu dersin temel hedefleri arasında olması gerektiği düşünülebilir.

Topluma hizmet uygulamaları dersinin, amacına uygun işlenmesi halinde, bu dersi alan öğrencileri birer topluma hizmet gönüllüsü yapacağı, belki proje temelinde küçük ama öğrenciler üzerinde oluşturacağı etkiler açısından tartışılmaz bir öneme sahip olacağı sonucuna varılmıştır.

Bu dersi alan öğrenciler değerlendirildiğinde de öğrencilerin ders kapsamında yaptıkları etkinliklerle toplumun sorunlarının aşılmasında kendilerini yeterli görmedikleri ve toplumsal ihtiyaçların çözümüne yönelik yapılacak faaliyetlerde toplumun özellikle eğitilmiş ve bilinçli bireylerden beklentilerinin olduğu sonucuna varılmıştır. Bu dersi alan öğrencilerin yaptıkları etkinliklerle toplumsal sorunlara çözüm üretmedikleri ve büyük sorunları ortadan kaldıramayacaklarını belirtmişlerdir. Sorunun kaynağının da hem öğrencilerin bu derse yabancı olmaları hem de bu dersin tek döneme sıkıştırılıp öğrenciyi kısa sürede ağır bir yükümlülüğün altına sokmasından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin yaptıkları etkinlikler doğrultusunda toplumla etkileşim halinde sürekli iç içe olmalarından dolayı toplumsal bilinç ve sorumluluklarının da arttığı düşünülmektedir.

Ayrıca öğrencilerin topluma hizmet uygulamaları dersine karşı olumlu tutum geliştirdikleri fakat uygulamaya yönelik etkinliklerin zaman alıcı nitelikte olmalarından dolayı diğer dersleriyle yeterince ilgilenemedikleri için başarısız olma yönünde kaygılarının oluşabileceği düşünülmektedir. Bu kapsamda yapılan etkinliklerin toplumsal açıdan kazançlarının daha geniş kapsamda düşünülebilmesi için üniversite-toplum işbirliğini güçlendiren kurum ve kuruluşlarla çalışmanın daha olumlu sonuçlar doğuracağı anlaşılmaktadır.

Öneriler

Topluma hizmet uygulamaları dersinin amacına ulaşması kapsamında aşağıdaki öneriler yapılabilir.

- ◆ Eğitim-öğretim sürecinde kitap, araç-gereç ve diğer materyaller açısından yetersiz olan okular için düzenlenecek kampanyalarda görev alabilirler.
- ◆ Kalıcı öğretimin niteliğini artırıcı faktörlerden biri olan ekran rehberliği çerçevesinde alt ve diğer sınıflardaki öğrencilerin ödev ve proje çalışmalarında yardımcı olabilirler.
- ◆ Tarihi ve kültürel değerlerimizi korumak adına yöresel müzik, oyun ve yemekler eşliğinde yapılacak kermeslerle halk kültürü ve milli değerlerin varlığı, önemi konusunda çevre halkını bilinçlendirebilirler.
- ◆ Yoksulluğun toplumsal bir sorun olduğu, bazı bölgelerde, giyim ve barınak yardımı gibi sosyal dayanışmayı amaçlayan hizmetlerde öğrenciler, üniversite ile halk arasında işbirliğini sağlayabilirler.
- ◆ Yaşadığı çevreyi, boş arazi ve alanları ağaçlandırmak, yok olmaya yüz tutmuş bitki türlerini yetiştirmek ve korumak için ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde çalışabilirler.
- ◆ Huzur evlerinde ve çocuk yuvalarındaki bireylerin hayatlarını kolaylaştırıcı, onları toplumla kaynaşmalarını sağlayıcı çalışmalara, çevresindeki insanları da teşvik edici nitelikte çalışmalarda uzmanlar eşliğinde görev alabilirler.
- ◆ Kimsesiz, bakıma muhtaç, engelli ve sokakta yaşayan çocukları toplumla iç içe yaşamaya özendirmek için sinema, tiyatro, konser, piknik, ev ziyaretleri ve sohbet gibi etkinlikler dâhilinde yapılan çalışmalara katılabilirler.
- ◆ Sivil toplum kuruluşlarının ve derneklerin amaç ve işlevleri konusunda halkı bilgilendirerek bu kurumlara karşı halkı olumlu yönde bilgilendirebilirler.
- ◆ Çeşitli sebeplerden dolayı uzun süre hastanede kalmak zorunda olan bireylerin eğitim faaliyetlerinin yürütülmesine katkıda bulunabilirler.
- ◆ Sigara, alkol, uyuşturucu gibi alışkanlıklardan korumak amacıyla yapılan seminer, konferans, panel gibi toplantılara katılım oranını artırmak için afiş ve broşür dağıtımında görev alabilirler.
- ◆ Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda kurulan öğrenci kulüplerde hazırlanan etkinliklerde görev alabilirler.
- ◆ Bu dersi alan eğitim fakültesi öğrencilerinin öncelikle eğitim, barınma ve sosyal ihtiyaçlarının karşılandığı fakülte sınırları içerisinde, imkânlar doğrultusunda belirlenen eksikliklere yönelik çevre düzenleme, ağaçlandırma, küçük ölçeklerde bakım ve onarım gibi faaliyetlerde görev alabilirler.

Sonuç olarak, Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin amaçlı, planlı ve programlı uygulanması halinde, üniversite toplum işbirliğinin üst düzeyde gerçekleşmesine katkı sağlayabileceği ve bu yönde çevrenin sosyal, kültürel ve ekonomik gelişimini etkileyebileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Atlaş, S. (2000). Eğitim Yoluyla Toplum Kalkınmasında Köy Enstitüleri
- Çepni, S., Çil. E. (2009). Fen ve Teknoloji Programı. PegemA Yayıncılık
- Çınar İ. (2008). Eğitim Dergisi, E-Eğitim, Bilim ve Sanat Dergisi, Üniversitenin Bazı Sorunları Sayı:18
- Çuhadar, A. (2008). Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Aracılığı ile Yurttaş-Öğretmen Yaratmak
- Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Topluma Hizmet Uygulamaları Rehberi (2008) Kayseri
- Kahraman, S. (2006). Köy Enstitüleri Unutulur mu?, Akşam
- Nas Z., Çelik A & Gültekin N. (2008) Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Üniversitelerin Kuruldukları Kente Katkıları, Cilt:7, Sayfa:24
- SHILS, E. (1988). The University and The City, From Medieval Origins to The Present, New York, Oxford University Pres.,Oxford.
- Ortaş İ. (2009). Çukurova Üniversitesi Köy Enstitülerinin Önemi ve Fen Okuryazarı Olmak Teknik Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması Raporu (2007) YÖK
- Varış F.(1998), Eğitimde Program Geliştirme: Teoriler, teknikler (6. Baskı). Ankara: Alkım.
- Yükseköğretim Kanunu (2547 S.K.), Resmi Gazete, 17506; 6 Kasım 1981

THE BENEFITS OF COMMUNITY SERVICE COURSE REGARDING INDIVIDUALS AND SOCIETY AND SOCIETY EXPECTATIONS

Hakan Şevki AYVACI*

Salih AKYILDIZ*

Abstract

Community service course had been conducted in some of the universities of Turkey as in elected or compulsory sense since 2006. In 2006 Higher Education Counsel placed this course in all faculty of education curriculum as a compulsory course. As a result this course is still being lectured in all faculties of education in Turkey. The course content is executed in the community rather than in classrooms. This study was conducted in order to find out the attitudes of students who took this course and to clarify the target behaviors of the course content and to discover the aims and the expectations of cooperations that serve community. Plus society expectations out of universities and needs are tried to be revealed within the purpose of this study. The study was conducted with students with a survey that has 20 questions and semi constructed interviews were executed with the managers of cooperations. It is discovered that community have expectations from universities regarding their needs. And it is also found out that students who took this course had a positive attitude and behavior development. It is suggested that more need to be done in order to strengthen the society and university relations.

Key Words: Society, university expectations, civil society, serve

* Assistant Dr.; Black Sea Technical University Faculty of Education

** Black Sea Technical University Faculty of Education